

140
1940

საბავშვო
გაზეთი
ზინური

პიონერები

1940

148

პიონერი

საბ. აღკ. ცენტრალური კომიტეტისა და
საბ. განსაკომის ერთობისი შარნალი
აგვისტო 1940 წ. № 8

„ПИОНЕРИ“ журнал Центрального Комитета ЛКСМ Гр. и Наркомпроса Грузии.

გამომცემლობა „კომუნისტი“, რედაქციის მისამართი: თბილისი, გრიბოედოვის ქ. № 34, ტელ. 3—02—61.

შინააღსი

	გვ.
1. მიტრამი ჟინიშვილი, — პიონერთა ბანაკში (ლექსი)	1
2. თ. აბაშვიამ, — ჩვენი მფრინავები და თვითმფრინავები	2
3. პავლე ბლიაძე, — წითელარმიელები ბანაკად (ლექსი)	4
4. სანდრო უღინძი, — პოეტის სიკვდილი (ლექსი)	5
5. გიგო წულუკიამ, — პიონერი (ნამდვილი ამბავი)	6
6. ლავრაძე ზინინამ, — ნადირ-შაჰის ხმალი (ისტორიული მო- თხრობა)	7
7. ნიკოლოზ ჯაფი, — ფიზიკის მამა (ნარკვევი)	12
8. ოსკარ უნილი, — ვარსკვლავის შვილი (ზღაპარი, თარგმანი)	13
9. ნორჩ ავტოროთა შემოქმედება	15
10. წარსულიდან	გარეკანის მე-3 გვ.
11. ფოტო ეტიუდი	გარეკანის მე-4 გვ.

ქრნალის დასურათება გეუთენის მატეარ დონსა და ვ. ჯაფოშვილს; ყდის მატეარობა
შესრულელებულია მატე. ი. ქოქიაშვილისა და ვ. კახიძის მიერ.

პასუხისმგებელი რედაქტორი—ან. დუღარაძე

პასუხისმგებელი მდივანი—ნ. სინაილაძე

გადაცვა წარმოებას 7/VIII 1940 წ.
ხელმოწერილია დასაბეჭდად 5/IX 1940 წ.

ქალალის ზომა 62X92
ფორმათა რაოდენობა 20 გვ. 9¹/₂X14

უმ—743 შეკვ. (Заказ) № 706. ტირაჟი (Тираж) 8068

ლ. პ. ბერეას სახელობის პოლიგრაფიული კომბინატი „კომუნისტი“, თბილისი, ლენინის ქ. № 28.—
Полиграфкомбинат „Комунисти“, имени Л. П. Берия, Тбилиси, ул. Ленина № 28.

ქონეთა მანკები

პყა.

ტანებებზედ ამოღლიდა
ტყე ხშირი და სწორი, ვაკე;
მორს ბუღბული უსტყენს ტკბილად,
ასლოს წყარო მორანაკებს.

და სწორედ აქ, ამ წიადში
დგას ბნაკი ზიონეთა
და წკრიალა ბაუშეთა ხმები
ატალღებულ სივრცეს ჰკვთავს.

ფეხბურთით და ტანუარჯით
იმკერებენ სხეულს, კუნთებს;
მდინარეშიც ბანაობენ,
მზე ბანაკს თუ ცეცხლს მუწთებს.

რარიც მიევარს ეს წალკოტი;
ტყის კენწვრო, ჩრდილში წოლა,
თვალაღმასა წყობის რსევა
და ფოთლების ნახი ორთოლა,
მაგრამ არც ის მაუწყებდა,
რომ ჩვენს მისვლას ელის სკოლა!

მ. აბაშაძე

ის-ის იყო ირდევოდა მტრის უკანასკნელი სიმაგრეები კარგის ყელზე, სამუდამოდ ინგოვრდა მანერპიშის ხაზი. კიდევ რამდენიმე ძლიერი დარტყმა ძლიერი იერიშით—და ყველაფერი გათავდებოდა.

აი, სწორედ ასეთ დროს მიიღო მეტად რთული დავალება მაიორ ღენისოვის ესკადრილი: უშიშარი შევარდნები მოულოდნელად უნდა დასცემოდნენ თეთრ ფინელებს ზურგში და ლახვარი ჩაეცათ მათთვის.

აღრე განთიადისას, როცა ჯერ კიდევ ვარშემა არაფერი ჩანდა, როცა ღამის სიბნელეს დაეფარა მიდამო, სასიგნალო შუშუხანამ გაანათა სივრცე. უმაღ აგუგუნდნენ მორტორები და... უმაღვე ცაში აიჭრნენ მძიმე თვითმფრინავები.

ამინდი საძაგელია. ცივა, ყინავს. შავმოიისფრო ნისლს დაუფარავს ყველაფერი. ცაზე ერთი ვარსკვლავიც კი არ კიაფობს. დედამიწასაც ვერ ხედავს კაცი...

მაგრამ გამჭირვალა მაიორ ღენისოვის თვალი. კარგად იცის მაიორმა, თუ რა გზით მიდის, სად მიდის. აი, ამ შავმოიისფრო ნისლში მან მაინც კარგად გააჩნია მტრისათვის მიზანდ მიუვალი კონსტრუქციები... სულ მალე იგვიც მიეფარა თვალი. ახლა უკვე ფინეთის ყურეა ქვევით გაშლილი. აქედან წინ, შორს ოდნე მოჩანს უცხო ნაპირი. ნაპირი ნავსადგურებითაა დასერილი.

ცოტახანი და... მათაც უკან მოიტოვებენ უშიშარი შევარდნები.

გრილით; გუგუნით მიჭრან თვითმფრინავები. სულ წინ მაიორის მანქანა მიარღვევს სივრცეს. უკან მიჰყვება რვა საბრძოლო თვითმფრინავი. ყველა კარგი მფრინავია მანქანებში—ახალგაზრდა, შეუპოვარი ბისკუბი, ბლინაივი, ლობანოვი, მეღლიაკოვი...

უკვე გადაიარეს ფინეთის ყურე, გადაუარეს ნავსადგურებს, სოფლებს... მაიორ ღენისოვმა სვლა შეანერა, თვითმფრინავი შემოატრიალა და ყუმბარები გადაყარა ქვევით. სხვებიც ასე მოიქცნენ. ყუმბარები მიზანს მოხვდა. დანგრავა მტრის რკინიგზის სადგური, ლიანდაგები ნაფეთებდა იქცა.

ბრწყინვალედ შესრულდა პირველი დავალება. შემდეგი ობიექტი აეროდრომი.

მაგრამ სად არის ეს მტრის აეროდრომი? ძალიან ძნელია პოვნა. ძირს მხოლოდ ურცხვი მდინარე და ტბები ჩანს. მინდვრები

ქათქარა თოვლითაა დაფარული. ხეები ისე დაყურსულან თოვლით, რომ გიჭირს გააჩნო—ეს მართლა ხეებია თუ შენობები. მრავალრიცხოვანი ტბებიც აეროდრომებს ჰგავან ზევიდან.

მაგრამ მაინც არ ებნევა გზა გამჭირვალა მაიორს. მიჭრის წინ უშიშარად, უშეცდომოდ. მას მხარდამხარ მიჰყვებიან ამაყი შევარდნები.

უკვე დილის რიყრაიკიც დადგა. წინ გამშლილი დაბლობი გამოჩნდა. რა არის? ტბა? არა, ტბას არ ვაგვს, ეს აეროდრომაა, მტრის აეროდრომი. ანგარები თოვლითაა დაფარული. მანქანებთან ზანტად მიდი-მოდის სივრცით გათოშილი გუშავი. გაყინულ ხელებს იფუნეტს და ამთქნარებს. საყარაულო შენობიდან კვამლი ამოდის. ეტყობა, ეს-ეს არის გაუღვიძიათ.

მაიორის თვითმფრინავიდან ტყვიამურქვევის კაკანი ვაისმს. ეს იყო სენალი. გრვინგავრილით დაეცა აეროდრომს მძიმე ყუმბარები. შეზანზარდა დედამიწა.

შეშინდნენ მტრები, აირივნენ, უწყისრიგოდ გაიფანტნენ აქეთ-იქით.

ანახდეულად მორტორადნენ თვითმფრინავები, ზურგი აქციეს აეროდრომს, თითქოს დატოვებს იგი, მაგრამ წამსვე კვლავ მობრუნდნენ და პიკირებთ დაუშინეს ანგარებს.

ჰაერში საშინელი ზოილია, ქვევით დედამიწა ზანზარებს... მაგრამ მტერი მაინც არ ყრის იარაღს. ტყვიდან, სახლებიდან, ნაპარლებიდან ისერიან სნაიპერები, ისერიან მტრები. დენისოვმა მანქანა შემოატრიალა და ტყეს დაუშინა ტყეები.

მტერი დადუმდა.

თვითმფრინავებმა განაგრძეს ბომბარდირება, აქა-იქ კი კვლავ ატყხეს სროლა საცეცხლო მურტებში. მაგრამ უწყისრიგოდ ნასერილი ჭურვები მიზანს ვერ ხვდებიან და მალე ჰაერში ფეთქდებიან. კანტიკუნტი სროლაც წყდება. ერთიმეორეზე დაუძღვებიან ქვემეხები. გარბიან თეთრები, ქრება საშინილო ცეცხლი.

ქრება საშინილო ცეცხლი, ქრება! მაგრამ ინთება ახალი, ძლიერი ცეცხლი, რომლის ჩაქრობა აღარ შეიძლება. იწყის ანგარები, საყარაულო და სასამხაზრო შენობები, აეროდრომის შემოთ ცა სულ გაბღლილებულია. შორიდან მოჩანს სქელი, ყომარალი კვამლი. ეს რკინიგზის სადგური იწყის.

მაშ ასე! დავალება ბრწყინვალედაა შესრულებული. უკვე შეიძლება უკან დაბრუნე-

ბა. მაიორ დენისოვმა მიღწეა-მიღწეა აუშვა თვითმფრინავი, მერე გვიხი სამშობლოსაკენ აი-
ლო და უვნებლად წამოიყვანა თავის მიერ გა-
ზრდილი ახალგაზრდა არწივიები.

იშვიათი არ არის ასეთი მამაკობა ამ საპა-
ერო ბრძოლის ოსტატის ცხოვრებაში. ბევრ-
ჯერ იგი შორს, ყინვასა და ქარბუქში, წვიმა-
სა და ნისლში, გაფრენილა და ბრწყინვალედ
შეუსრულებია დავალები.

მაგრამ ვანა მარტო დენისოვი მოქცეულა
ასე? არა, ბევრი სხვა ჩვენი ამაჟი შეგარდნები
გაფრენილან შორს სამშობლოსათვის, დიდი
სტალინისათვის.

აი, თუნდ მაიორ ვლადიმერ ნანეიშვილი,
მრავალჯის დაუშენია მის ყუმბარები მანერ-
ჰიმის ხაზისათვის და დაუფრევიდა ეს სიმაგრე.

ერთხელ ნანეიშვილი თავის ესკადრილით
ყუმბარებს აყრიდა მტრის სხვადასხვა ობი-
ექტებს. უცებ საშინელი გრილ-გუგუნით გა-
მოჩნდნენ თეთრები აუარებელი ავიგამანად-
გურებლები. მათთან გამკლავება შეუძლებელი
იყო. გაიქცითო — ანიშნა ნანეიშვილმა თავ-
ის მფრინავებს. მეთაურის ბრძანებისთანავე
მთელი სისწრაფით გამოაფრინეს მფრინავებმა
თავიანთი თვითმფრინავები უკან. მეთაურის
თვითმფრინავი კი დაბლა-დაბლა დაეშვა სა-
სიკვდილოდ დაჭრილი ფრინველივით. მტრებმა
იფიქრეს, ალბად დაიღუპა მფრინავიო და ცნო-
ბისმოყვარეობით დაუწყეს ყურება.

მაგრამ ის-ის იყო ძირს უნდა დაცემული-
ყო გმირის თვითმფრინავი, რომ შეეცრა ადუ-
გუნდა როტორი და თვალის დახამამებმაში
შურდულვით აიჭრა მიწაზე მიღწეა.

აიჭრა და სულ სხვა მიმართულებით იბრუ-
ნა პირი, გადაუარა ქალაქებს, სოფლებს, მინ-
დერებს, ტყეებს და მიღწეა ხელსიკამდე. იქ
კვლავ ყუმბარები დააყარა სხვადასხვა ობიექ-
ტებს და მშვიდობით დაბრუნდა სამშობლოში.

ასე ანადგურებდნენ მტრებს ჩვენი უშიშა-
რი მფრინავები. ხასანის ტბასთან იყო მდინა-
რე ხალხინ-გოლთან, ფინეთში თუ დასავლეთ
უკრაინასა და ბელორუსიაში თავხარი დასცეს
გაბოროტებულ ბრბოებს ჩვენმა ამაჟი შევა-
რდნებმა.

მთელი მსოფლიო გააკიცს ჩვენი გმირმა
მფრინავებმა. როდესაც ჩკალოვმა, ბიდიუ-
კოვმა და ბელიაკოვმა ძირდაუშვებლად გადა-
უარეს პოლუსს, ზღვებსა და ოკეანეებს, გა-
აკვლიეს ახალი საჰაერო გზა მოსკოვიდან ამე-
რიკამდე, მთელი მსოფლიოს პრესა წერდა:
ქელს ვიხიბთ საბჭოთა მფრინავების წინაშეო.

ჯერ კიდევ არ დამცხრალიყო საყოველ-
თაო განცვივრება და მერე გმირულმა სამე-
ულმა — გრომოვმა, იუმაშევმა და დანილენკამ
გადასერეს გზა კვლავ იმავე მიმართულებით.
გაკიცებას გააკიცება დაემატა. ყველა და-
რწმუნდა ჩვენი მფრინავების შეუდარებელ ოს-
ტატობასა და გულდაღობაში, ჩვენი თვითმფრინა-
ვების სიმაგრესა და საუცხოო მოწყობილო-
ბაში.

წინათ უცხოეთში ამბობდნენ, საბჭოთა
კავშირში ვერ ააგებენ თვითმფრინავებსო, ან
თუ ააგეს ძალიან ცუდი იქნება და, ერთბაშად
დაიშრევაო.

მაშინ მართლაც ცუდი მდგომარეობა იყო,
ჩვენ არ გვექონდა საავიაციო მრეწველობა, მაგ-
რამ სულ მალე, დიდი სტალინის ბრძანული
ხელმძღვანელობით, შევექმნით საავიაციო მრე-
წველობა. ჩვენმა ქვეყანამ ისეთი თვითმფრინ-
ავები ააგო, რომლებიც თავისი საუცხოო
ხარისხით უკან იტოვებს უცხოეთის თვით-
მფრინავებს. საჰაერო სომბოლები, რომლები-
თაც პოლუსს გადაუარეს ჩკალოვმა და გრო-
მოვმა, ან თვითმფრინავი „როდინა“, რომლი-
თაც გადაფრინდნენ გმირი მფრინავი ქალები
გრიზოლუბოვი, რასკოვა და ოსიპენკო, საქვე-
ყნოდაა ცნობილი.

ჩვენი უზარმაზარი სამშობლოს საჰაერო
ტრასებზე დადიან იშვიათი თვითმფრინავები.
აი, მაგალითად, ექვსმოტორიანი საჰაერო გი-
განტი „ლ—760“. ეს ხომალდი დაფრინავს
მოსკოვსა და მინერალურ წყლებს შორის. მას
მიჰყავს სამოცდაათი მგზავრი და ეკიპაჟის
რვა კაცი.

საუცხოოდ არის მოწყობილი მიწაზე ში-
გნით: მყუდრო სალონები, რესტორანი, ავტო-
მატური ტელეფონი. ყველაფერი სუფთა, კო-
ხტა და გაკრიალებულია.

ჩვენს ავიაციას გადაწყავს მგზავრები, გა-
დააქვს ტვირთი და ფოსტა, უხლები სამსა-
ხური სოფლის მეურნეობაში. საინტერესოა,
მაგალითად, ავიაციის ბრძოლა ჰირხლთან.
თვითმფრინავები მიწაზე ასხურებენ ოთხმო-
ცენტიან ქლორის კალიუმის ხსნარს, ქლორის
კალიუმი კვამლს გამოყოფს. ეს ფარდა სამი-
ოთხი საათის განმავლობაში იცავს მცენარეს
ცივი ჰაერისაგან.

თუ მტრები დავეცხნენ თავს, ჩვენი ავი-
აცია, სახმელეთო და საზღვაო ნაწილებთან
ერთად, მრისხანე ტანკებთან ერთად, სასიკვ-
დილო ლახვარს ჩასცემს მათ, შეუბრალებლად
გაანადგურებს ყაჩაღთა ბრბოებს.

(სურათები)

მა საყვირისა გაიჯირითებს
 და შეათრთოლებს ღამეს ნაწამებს;
 მზე მთის კალთებზე გადმოშლის სხივებს,
 როგორც ქალწული მკერდზე ნაწნავებს.

მტკვარი ზვიადი, დარბაისელი,
 გულში ჩაიკრავს მშფოთვარე არაგვს
 და ჩაუფლიან ერთად სიმღერით
 მზიური ქვეყნის დამცველთა ბანაკს...

ჩამოუქროლებს, მიუაღერსებს,
 სიო ვარდივით გადაშლის კარავს,
 მკერდს სიხარულის ცეცხლი აანთებს,
 ღამის სიჩუმეს მზე მოიპარავს...

დაიჭივინებს ფაფარაყრილი,
 მწყობრში ბრძოლისთვის გაწვრთნილი ლაფშა...
 მოსიყვარულე მხედრის მახვილი
 ბასრია, გაგლეჯს ფოლადის ჯავშანს...

ამეტყველდება ველზე შაშხანა,
 გაღინავარდებს ტყვია ტრამალებს,
 ვადეფრქვევა მხურვალე ვაშად
 გამარჯვების ხმა გმირთა სივანეს...

ღერძს დაეყრდნობა მეგრძოლი მხრებით,
 მზე სტალინისა თვალგზში მოჩანს,
 იცავს სამშობლოს ანთებულ მკერდით,
 სამშობლოს დიადს, ებოქის დროშას...

მოვა საღამო და მზე მალულად,
 მორცხვად დაუწყებს მთის ქოჩორს აღერსს...
 გაიმართება ველზე მარულა,
 მეგრძოლთ სიხარულს, ხალისს რა დალევს...

ხმა საყვირისა გაიჯირითებს,
 მზე მთის გადაღმა ჩაიძირება...
 სტალინის სიბრძნით გულგამთბარ გმირებს
 კარავში ტკბილად ჩიქინებათ.

ვაჟა ფშაველა.

ჰომეჯის სიკვდილი

სანერკო ქაღახი

კლდის წყაროდან მოტანილი
შესვა მთების ნაჟური;
თვალმა კედლებს შეანათა,
მოწულა ხმა ვაჟაური.

შეანათა ცალი თვალი
ვეფხვზე უფრო ძლიერად;
დაბინდდა და ყორნის ფრთებით
მწუხრის უამმა იელვა.

თითქოს მთები გადმოლახა
არაგვიდან ტალღებმა,
ვარსკვლავებმაც მოინდომეს
ზეცის კალთის დარბევა,
რომ გმირულად შერჩენილად
პოეტს თვალის გახედლა...

გაეგონა კიდევ ერთხელ
მთიდან ხარის ბღავილი,
გულზე ვარდად გადაშლოდა
ფოთოლი ან უვავილი,
დაეღია წყაროს წყალი
მთიდან ჩამოტანილი...

რომ ნიახვაც გაეღელა
მისი მკერდი გაშლილი,
შვლის ნუკრთან და მთის წყაროსთან
ქელურტულა ბავშვივით...

ვაჟაკურთ უოფილიყო
ჩოხის კალთის დარბევა,
როს სიკვდილიც შეაშინა
ვაჟას თვალის გახედლა.

ქიონერი

(ნამდვილი ამბავი)

ტრამვაისთან ხალხი შეჯგუფდა. უსაქმურები და ცნობისმოყვარულნი თანდათან ემატებოდნენ, წრე განიერდებოდა და იზრდებოდა ტბაში გადავადებულ კენჭისაგან გამოწვეულ რგოლივით.

სულმა წამძლია, მეც ახლო მივიდი. წრეში ხან-ში შესული სოფელეო დედაკაცი იდგა, გამწარებული იკაწარავდა ლოყებს და ცრემლად იღვრებოდა.

— რა იქნა? საით წავიდა? როგორი იყო? — ეკითხებოდა გარს შემოხვეული ხალხი.

გამოირკვა, რომ დედაკაცს სოფლიდან — ერთი კალათა ეაშლი ჩამოეტანა, გაეყიდა და ნაგაჭრი ფული, ცხვირსახოცში გამოკრული, ქვედატანის ჯიბეში ჩაედო. ტრამვაიში შესვლის დროს, როგორც თვითონ ფიქრობდა, ცხვირსახოცი ვილაცას ჯიბიდან ამოეცალა. ხალხი ყაყანებდა, ზოგი რას ამბობდა, ზოგი რას. ჩემი ყურადღება ერთმა 11-12 წლის ბიჭმა მიიპყრო, რომელიც დრო-დადრო ყურებამდის ჭარხალივით გაწითლდებოდა და უცებ გულწასულივით ერთბაშად მთლად გაფითრდებოდა, გაფაციცებით ყურს უგდებდა მოლაპარაკეთ და მტირალი დედაკაცის ახლო ტრიალებდა.

ამასობაში ქალმა ტირილს უკლო. თავშალი გაი-სწორა, წრიდან ნელა გამოვიდა და პუშკინის ქუჩით ბერიას სახელობის მოედნისაკენ გაემართა; ქალს შორიახლო ის უცნაური ყმაწვილიც დაედევნა. მე კიდევ უფრო დავეინტერესდი და ყმაწვილს უკან გავეყვი. ყმაწვილს გავუსწორდი და განვებ ლაპარაკი გავუბო, მეცოდება ეს საწყალი ქალი მეთქი, და ჩვენ წინ მიმავალ დაზარალებულ ქალზე ვაჩვენე. ყმაწვილი უნებლიედ შეკრთა, თითქო ჯიბეში ხელი ჩაუყვსო. შეჩერდა, გონება მოიკრბა, ნდობის თვლით შემხედა და უბიდან ცხვირსახოცში შეკრული რაღაც გამოიღო, ახლოს მომეკრა და საიდუმლოდ მითხრა: „ეს ვიპოვე სწორედ იმ ტრამვაის საფეხურზე, რომელშიაც ის მოხუცი ჯდებო-

და, მხოლოდ არ ვიცი, იქნებ მაგისი არ არის და სხვისია, როგორ დავრწმუნდეთ ამაში, ბიძია?!

— ადივლად მეთქი, ბიჭო, — ფუთხარი და ვანიშნე დასწვოდა. დედაკაცი გაჩერდა, ცრემლიანი თვალები თავსაფრის წვერით ამოიწმინდა და გაკვირვებული შემოგვაჩერდა. — აი, დედი, ვუთხარი მე, — ამა ერთი მობრძანდით აქეთ, თქვენს დანაქარაზე მოვილაპარაკოთ მეთქი, და იქვე პუშკინის ბაღში სკამზე ჩამოვეჯექით სამივე.

მე გამოძიების იერით მივმართე დედაკაცს: აი, ამ ყმაწვილს ცხვირსახოცში გავხვეული ფული უბოვია, უნდა პატრონს დაუბრუნოს, მხოლოდ საჭიროა დაამტკიცო, რომ ეს ფული შენია.

— მამ ვისი იქნება, შვილო, თუ კი ცხვირსახოცშია გავხვეული, ჩემს ლურჯ ცხვირსახოცში? — მოიძახა დედაკაცი. ბევრმა უბის ჯიბიდან ცხვირსახოცი ამოიღო, მართლა ლურჯი გამოდგა, დედაკაცი სიხარულით ფეხზე წამოხტა. — მოითმინე, მოითმინე, ჩავერიე აქ კიდევ მე, — ეს კიდევ ცოტაა; ახლა ისიც უნდა თქვა, რამდენი ფულია შიგ.

დედაკაცმა ზუსტად გვითხრა ფულის რაოდენობაც. თითქო ყველა ნიშანი იყო მისი, რომ ამ ქალს ეკუთვნოდა. ყმაწვილს ფული გამოვართვი, თანხას 20 მანეთი მოვაკელი და დანარჩენი დედაკაცს გადავეცი ამ სიტყვებით: — აი, დედი შენი ფული, ეს 20 მანეთი კი ამ ყმაწვილს ერგება კანონით მეთქი. დედაკაცმა დიდი მადლობა გადაგიხადა, ყმაწვილს ტკბილად შეხედა, ჯიბიდან ორი ცეცხლივით პრილა ვაშლი ამოიღო, ერთი მე მომაწოდა და ერთი ყმაწვილს. ბიჭმა ვაშლი ჩამოართვა, ფულზე-კი გადაჭრით უარი თქვა. ფრიად ნასიამოვნებს ამ ბავშვის საქციელით, მინდოდა გამეგო, თუ ვისი შვილი იყო ის, ან სად სწავლობდა.

ჩემს შეკითხვაზე, თუ რა გვარი, ან რა ჰქვია, ბიჭმა მორცხვად დალუნა თავი, წითელ ყელსახვევზე მიმივითხრა და მითხრა: „აი, ძია, ჩემი გვარი, ჩემი მისამართიც“. ეს თქვა და მარდად მოკურცხლა.

დაკარგული ჭიჭინაძე

თეიმურაზ II.

რეკლე მეფე თავის სამეფო ოთახში იყო ჩაკეტილი, აღარავის ღებულობდა. მეფის განრისხების ამბავი მთელ სასახლეს მოედდა და ხმა-მალლა ლაპარაკსაც ვეღარავინ ბედავდა. სასახლეში, როცა ასეთი შიში და მეფის მრისხანება მძვირვარება, სწორედ მაშინ გამოჩნდა ოსეფა ყორღანაშვილი. იგი ერეკლესთან მიდიოდა, მაგრამ კარისკაცებმა არ გაუშვეს.

ყორღანაშვილი გაჯავრდა:

— ვინ არის აქ უფროსი: თქვენ თუ დედოფალი? — თან დარეჯან დედოფლის უსტარი ამოიღო. მსახურებმა ვეღარაფერი თქვეს და უხმოდ შეიტანეს დარეჯან დედოფლის უსტარი ერეკლესთან. მეფემ ბრძანა: შემოვიდესო. შეუშვეს მეფესთან. მაგრამ მსახურები ალაპარაკდნენ: სარდლებს არ ღებულობს და ეს ვილაც ვაჭარი რა გახდაო.

ყორღანაშვილს ერეკლე სულ სხვანაირად მოეჩვენა. იგი მაგიდასთან იჯდა, მარცხენა ხელი შუბლზე შემოედო, ერთი ნერტლისათვის ვაგშტრებიანა თვალი, ხოლო მეორე მკლავი ფართო მაგიდაზე გაეშალა, მუშტი ისე დაებლუჯა, თითქოს ხმლის ვადაში ჰქონდა ჩაღლებული. დიდხანს იჯდა მეფე ასე გარინდული და ვერც ოსეფამ გაბედა მისი მღუმარების დარღვევა. გვიან ვისმაც ერეკლეს მალაღი ხმა:

— ყორღანაშვილო, რისთვის მოსულხარ?

— თქვენს სადღეგრძელოდ, მოწყალეო მეფე!

ამ სიტყვების შემდეგ გულდასმით დაეკეტრდა ერეკლე ოსეფა ყორღანაშვილის სახეს.

— გაქვს მოხსენების უფლება, — უბრძანა ერეკლემ.

— მოწყალეო მეფე, უცხო მხარიდან მოვასხირემა. იქ ერთი ისეთი ცხენი არს, რომლის მსგავსი კერ არ მინახავს, დიდად დაუდებარია, მალა ფრიად, ფერად მოთეთრო, უბრალო მხედარი თავს ვერ დაუჭერს. ამიტომ იგი მცირედი საჩუქარი მიიღეთ თქვენი უმორჩილესი მონისაგან. მე თუ თავს ვირჩენ შორს მიმოსვლითა, ეს მხოლოდ თქვენი წყალობაა.

ერეკლემ გაიღიმა, თქმაც მისი მრისხანების გამოხატული ნაოუკები მშუბარე სახებუ კვლავ ჩანდა, მერე ყორღანაშვილს ჰკითხა:

ღმერთმან მომცა ეს სიმაღლე ნადირ-შაჰის მიზეზობით, ჯერ მფლობელყო კახეთისა, მერე ქართლში შემკვიდრობით, კახეთშია ჩემს ძეს დასეპს, ერეკლესა — მეფედ ხმოებით, ოცდაოთხის წლისა იყო, როს პატივ სდევს ბატონობით.

— განა მწყალობელი თქვენი, ჩვენს ქვეყანაში სხვა არ მოიძებნება?!

— რას ბრძანებთ, მეფეო. თქვენს უწინ ყოფილან უმჯობეს თუ არა, თქვენისთანანი მაინც. ქართველებს მაშაცობა და გონიერება ძველითაგანვე სრვედათ. განა დავით ოდესმე დადოეწიების, რომელმაც ალაშენა საქართველო... მაგრამ თითო დროს თითო გმირი ჰყავს; დავით მაშინ იყო, ფარსმან და გორგასლან უფრო უწინარეს... ბრწყინვალება თამარის შემჭერის ოქროს ხანას, მაგრამ აწმყომი გმირი თქვენისთანანი, მეფე თქვენისთანანი არც ჩვენში, არც სხვაგან ჩვენ არ ვიცით.

ერეკლემ კვლავ გაუღიმა:

— ნუთუ ერთს მაინც ვერ დასახელებ? — იქვე ნეულად და გამოსაცდელად შეეკითხა.

— ნუ, მეფეო, ნუ, თქვენი მუხლების ჭირიმე, ნუ მკითხავთ ისეთს, რაც არ ვიცი.

— როგორ არ იცი, — ისევ დინტერესებით შეეკითხა ერეკლე, — ამბობენ, თურმე ყოფილა ისეთი კაცი, რომელიც მეფედ ჩემს მაგიერ დაჯდება ტახტზე და ხალხსაც მეტ ბედნიერებას მოუტანსო.

— მეფე, შეიძლება ტახტზე დაჯდეს, მაგრამ თქვენსავით ვერ იმეფებს... ასეთი კაცი მე არ ვამიგონია. მე ვაჭარი ვარ და გთხოვთ მიიღოთ საჩუქარი ჩემად მოძღვნილი იგი მცირედი, ცხენი მშვენიერი.

ერეკლეს ფრიად მოეწონა ყორღანაშვილის სიტყვა-პასუხი და გულით მოძღვნილზე მადლობა მოახსენა.

ოსეფა ყორღანაშვილი იქვეების ბურუსში გაეხვიდა: უთუოდ რაღაცა დიდი ამბავი ხდება, ხოლო მე არაფერი ვიციო.

იგი ფიჭვებით გაბრუებული და თვალამღვრეული გამოვიდა სასახლიდან, თითო აღამიანი ორად ეჩვენებოდა. ერეკლეს კითხვები კვლავ მეორედ ბოდნენ მის თავში და საშინელი ნაღველი გადაეწვა გულზე: ვაითუ რიგიანი პასუხი ვერ მივეცი მეფესო. იგი ამ ბურანიდან დავით სარდლის ხმა გამოაფხიზლა:

— ოსეფა ბიჭო, რა ითათბირეთ შენ და მეფემ?

— რას ბრძანებ, დიდი სარდალო, სად მზე და სად მეფის თათბირი... მე რა ღირს ვარ მაგ საქმი-სათვის.

— უცქირეთ, უცქირეთ ოსეფა ბიჰსა!—ახლა სხვებს გადახედა დავით სარდალმა, — პასუხიც რო-გორი უსწავლია!

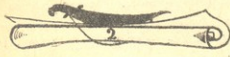
შეშინებულმა ყორღანაშვილმა უღრმესი მორ-ჩილებით შეჰღალდა:

— მერწმუნეთ, ჩვენო მფარველო სარდალო, სულ უბრალო საქმე მქონდა მეფესთან.

დავით სარდალი დამცინავად ახითხითდა, თან გაიმეორა:

— უბრალო საქმე მქონდაო...
— მაშა, მაშა, მასხრად გვილებს,—გაისმა ვილა-ცას ხმა.

— ოსეფა უბრალო საქმეზეც კი მეფესთან, ჩვენ კი... ამ სიტყვების შემდეგ დავით სარდალმა ზურგი შეაქცია ყორღანაშვილს და ხანჯლის ვადაზე ხელ-ებდაწყობილი თავის მძიმე-მძიმე კანტურით წავიდა. ყორღანაშვილმა ჩქარა დატოვა სასახლის ეზო.

სასახლესთან დაახლოებულ პირებს ეგონათ ერეკლე გამოგვიძახებდა, მაგ-რამ ეს ბედნიერება თუ უბედურება წილად ხედა ახლად დაწინაურებულ გიორგი ნათელაშვილს. ისიც იმ წამ-სვე გაჩნდა.

— მოდის, მოდის მომავალი სარდალი,—გაისმა ვილაცის ხმა.

— შენ ხუმრობ, მაგრამ ეგ მართლაც მოსალო-დნელია,—გამოეპასუხა მეორე.

— თუ უნარს გამოიჩინეს, რატომაც არა?!—და-ასკვნა მესამე.

დავით სარდალმა ეს სიტყვები ვითომ ვერ გაი-გონა, მაგრამ შურით გული უსკდებოდა.

ახლად გააზნაურებული გლეხი ნათელაშვილი ბევრს არ სიმარჯვებდა, მაგრამ იგი თავის მოძმე გლეხების გულის სიმაგრე იყო, სოფელში უტყოს ალარავის უშვებდა, ბევრი მტაცებელი შეიპყრო, ბევრჯერ გმირობაც ჩაიდინა. ერეკლემ სწორედ ამი-სათვის გააზნაურა იგი და დაინახოვია. ახლაც განამახებინოსიანვე მასთან გაჩნდა. ერეკლეს არ ეშ-ვოდა, თუ ასე ჩქარა მოვიდოდა ნათელაშვილი, ამი-ტომ გულმხურვალედ ლოცულობდა, სახე ვაფთხრე-ბოდა, მწუხარე სახის ყოფილ ნაკეთზე მისი დიდი სულიერი ტანჯვა ისახებოდა.

ნათელაშვილმა სწორაზნაობა მებრძოლს ერეკ-ლეს მოწიწებით მოახსენა:

— მოველ, მოწყალო მეფეო, შხადა ვარ თქვე-ნი ბრძანების მოსასმენად!

ერეკლემ შეხედა თავის წინ მდგომ ნათელა-შვილს და მრისხანედ უბრძანა:

— აზნაურო ნათელაშვილო, ასრულებ თუ არა ჩემ ბრძანებას, თუნდაც იგი შენი სიცოცხლეც დასა-დაჯდეს?

— დიადო მოწყალო მეფეო, მე ღორმად მწამს, რომ თქვენი თუ ვინმეს გასწირავთ, ალბათ ეს მოხ-დება ჩვენი სამშობლოს ბედნიერებისათვის. ამ რწმე-ნით უმორჩილესად ხვრი თავს თქვენი უდიდებულე-სობის წინაშე და შევასრულებ თქვენს ბრძანებას, თუნდაც იგი ჩემი სისხლის უკანასკნელ წვეთს მოი-თხოვდეს!

ერეკლეს ხმა გვიან გაისმა:

— დღესვე უნდა შეიპყრო პაატა ბატონიშვილი. მისი დატყვევება არაფერ უნდა ვაიგოს. ამის გამ-ქლავებზეც სიცოცხლით ავემ პასუს.

— მე შემიძლია თქვენი ბრძანების შესრულება,— მორჩილად მოახსენა ნათელაშვილმა. ძალიან დაფი-ქრებული გამოვიდა სასახლიდან, არ იცოდა, რა ხდებოდა მის ირგვლივ და ფრიად დანაღვლიანი-ბული იყო.

დავით სარდალი გესლიანად ხითხითებდა. გიორგი ნათელაშვილი ერეკლეს ბრძანების შესა-სრულებლად მიდიოდა, შეაქუჩა თავისი ერთგული, ძმადნაფიცი მეგობრები, გააცნო მათ მდგომარეობა და წავიდნენ.

ასევე საიდუმლოდ შეპყრობილი იყვნენ: დავით ბატონიშვილი, ელიზბარ და ისეთ თავთავიშვილები, ხოლო დიმიტრი ამილახვარი ჭრილობას იჭურნავ-და და მის შვილებს თბილისიდან გასვლის უფლე-ბა არ ჰქონდათ.

არაფერ უწყობდა მათი შეპყრობის მიზეზი.

ულ ბოლოს 'ერეკლემ დავით სარდა-ლი იხმო, ყველა სარდალზე საპატიო და გამოჩინილი ეგონარი, ამიტომ მეფეც დიდი პატივისმცემელი იყო მისი. ერეკლემ დავით სარდალს გა-ჯავრება არ აგრძნობინა და ღიმილით შეეკითხა:

— დავით სარდალო, ვახსოვს, რამდენი ომი ვა-დაგვიხიდა მე და შენი?

სარდალმა იამა მეფის ასეთი კითხვა, მისი ბაღ-რი სახე ღიმილმა დაამშვენა.

— მეონი ოცი...
— ოპო, ოცი, ოცი,— იმეორებდა ერეკლე,—მე კიდევ ოცი უშენოდ... და, იცი, სარდალო, რად გვიხიდა ამდენი ომი?

— გვებრძვიან და იმიტომ.
— რომ არ ვებრძოლოთ?
— დაგვიპყრობენ და საქართველო წაიშლება.

წაშლა რომ გაიგონა ერეკლემ, ანთო, კარგახანს იყენენ ისინი მდუმარედ, მეფე ერთ აღდიღზე ვერ ისვენებდა, ბოლოს შერჩირად და ხმაშილად დაიძახა: — ჩვენი დიდებული წინაბრების საქმე გვაჯალბებს: როგორც მათ შეინახეს საქართველო, ჩვენც ისე შევიწახბით და ქართველი კვლავ ქართველობდეს.

— ღია რომ ამისათვის ვიბრძვით, მეფეო, მაგრამ განა არ შეძლება უომარად ქართველი კვლავ ქართველობდეს? იქნებ მეზობლებთან მეგობრობა უფრო კარგი იქნეს.

— კეთილმეზობლობა კარგია, მაგრამ სამხრეთელ მეზობლებს ჩვენ ვერ ვენდობით. ისინი მოწინააღმდეგეებიან. ძნელია იმ ქვეყნებთან მეგობრობა, სადაც ჩვენი შვილები და ძმები იყილებიან. ამ ყოველგვარად დაივიწყეთ სურთ ჩვენი მოშობა...

— მართალს ბრძანებ... —

— მაგრამ მე დიდი იმედი მაქვს ჩრდილოეთით მდებარე დიდი ქვეყნისა, დიდი რუსეთისა. რუსებს ჩვენი წინაბრებიც იცნობდნენ. იქ ქართველი არაოდეს გაყიდულა და არც შემდიგომად გაიყიდება.

— ო, რუსეთი, რუსეთი! — დავით სარდალმაც აღფრთოვანებით წამოიძახა, — დიდი ქვეყანაა, იქ კეთილი ხალხიცაა!

— ამიტომაც მიიწვეს ჩემი გული იქითენ, სარდალო.

— ჩემიც, მეფეო!

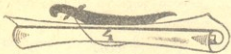
— თუ გვცდები, ნუ მეთანხმები, — და ამ სიტყვებთან ერთად ერეკლეს აელვარებული თვლებიდან მრისხანებად ვაღმოიფრებო, — ზურგსუკან ორმოს გათხარს არავის ევაპატივბ.

შეკრთა დავით სარდალი. ეს სიტყვები თავის თავზე მიიღო. ისეთი საოცარი შესახედი ვახზა ერეკლეს მხით გარუჯული სახე, რომ სარდალმა თვლიც ვეღარ გაუსწორა. გვიან მოიკრიბა მან ძალი და გაკვირვებით იკითხა: — რალაც ამბავია, მხოლოდ მე არ ვიცი... შეიძლება, რომ იგი მეც ვავიგო?

ერეკლემ ბრძანა:

— თუ აქამდის არ იცოდი, ვერც ახლა გაიგებ. მე შენში, დავით სარდალო, ერთგულს ვხედავ, არა ჩემდამი, არამედ ქართველთა დიდ, და თუ სამშოლოს ორგული და მოლაღებ ვახდები, მაშინ შთამომავლობა დაახვრევის მოლაღებლის სამარეს და ძელებს ნიავ-ქარის ვასტანად ვახდის.

დავით სარდალმა ერეკლეს ნალაპარაკები საიღუბლოდ შეინახა.

აატა ბატონიშვილი თავისი სახლის აივანზე გამოსულიყო, ომში მიმავალივით იყო მორთული, ვერცხლით მოსვადებული ხმალი და ხანჯალი ეკიდა, ხოლო გრძელი თოფი კედელზე მიეყუდებინა. პაატამ ეზოში რომ

რამდენიმე შეიარაღებული კაცი დაინახა, ვამბიარულდა: — ყოჩაღ, ფეიქრიშვილო! — წამოიძახა თავისთვის და მებრძოლთა შესახედრად მოემზადა.

ბატონიშვილი მთვან მოელოდა შემოძახებებს, დიდი თქვენთან, მოწყალეო, დიდებული, შენი ბრძანებას მსახურნო, მაგრამ ამის მაგიერ ვიბრძვი და ვიბრძვი ლაშქრის ხმა შემოგსმა:

— ტყვექმნილო პაატა, იარაღი აიხსენ!

მარტოდ მეფე ბატონიშვილს შეეშინდა, წინააღმდეგობის გაწვევაც აღარ შეეძლო, მაგრამ ვაბრაზებულმა მაინც წამოიძახა:

— ოხ, საზოზარო ფეიქრიშვილო!

— ნუ ბრაზობთ, ბატონიშვილო, აქ ფეიქრიშვილი არავინაა, — მიმართა ნათელაშვილმა, — ჩვენ ერეკლემ გამოგვაგზავნა, ალბათ, რაკაცა დავიშვეზბია. მევემ ბრძანა, რომ თქვენ ცოცხალი მივიყვინოთ მასთან. თუ მართალი ხარ, — ნუ გეშინია.

— მაშ, იგი მე არ მომკლავს?

— არ ვიციო.

— როგორ არ იციო! ისეთი მრისხანე, როგორიც ერეკლე არს, მგონი, ქვეყნად ჯერ არც ვაგონინია, — გაიძრო ხანჯალი და თავის მოკვლა უნდოდა, მაგრამ ხანჯალი ხელიდან ვამოსტაცეს.

ხელემშეშოქილი პაატა ბატონიშვილი ისე წაიყვანეს, როგორც ტყვეს შეეფერებოდა. ყველა შეთქმული იყო დატყვევებული, მაგრამ ერთმანეთის არა იცოდნენ რა. რაკაცა პაატაც მიიყვანეს, მაშინ ერეკლეს ბრძანება გამოვიდა: „ზეგ დილით სასახლის ეზოში უნდა მაგორავდნენ სასულიერონი და სარდონი, დიდებულნი და მდაბაღლი“.

ამ ბრძანებასთან ერთად ვავრცელდა ხმა: მევემ თათბირი უნდა ჰყოსო, მაგრამ რაზე უნდა ეთათბირა, არ იცოდნენ. მოვიდნენ მოწყველნი ქართლ-კახეთიდან, მოვიტყვიდნენ. სასახლის ეზო ხალხის გაიყვსო. ეს წყველება სანადიმოს არ ჰგავდა, ამიტომ მდუმარანი იდგნენ, ისე მოწყვენილი, თითქოს სახლიდან მიტვალბულის ვამოტანას ელდნენ.

ერეკლე არ ვამოდიოდა. ლღინით ვაბეზრებულმა ხალხმა აქა-იქ ჩურჩულით დაიწყო ლაპარაკი: თუ არა უნდოდა რა, რალად ვეწვევდომო? მაგრამ ერეკლე მეფე, ანტონ კათალიკოზი, სოლოონ ლღინიძე და დავით სარდალი ერთად მსჯელობდნენ შეთქმულებზე. საოცარი ავი ზრახვებით საცხე უსტარი იდო მათ წინ. ერეკლემ დამსწრეთა ჰასუსს აღარ დაუტკა. მან ღმერთს მიმართა:

„ყოველ გულთამიზლი ღმერთო! შენ ხომ კარგად იცი, მე ქართველები როგორ მიყვარან! ან იმათვის გული როგორ მტკივა, მაგრამ ჩემი ერთგულება და სიყვარული ვერავის ვერ დავინახე. არ იქნა და მათი გული არ ვაიწმინდა ჩემზე!“

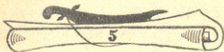
აღდებულნი მეფე ღმერთს შესჩირონ, რაკი ქვეყნად აღარავინ ეგულბოდა ერთგული, მაგრამ ანტონ კათალიკოზმა მოახსენა:

— ნუ ღელავ, მეფე, ხალხი არა არს ესრეთი აზრის, წყველი ერთეულებია. შვილთა შვილი დანახავს დედაწას ერეკლე მეფისას, — და ანტონმაც ზეცისაკენ აიხედა ამ უკანასკნელი სიტყვების თქმის დროს.

— სხვა თუნდაც არა იყოს რა, ქართლ-კახელებს რომ ველარ ჰყლიან სამხრეთის ბაზარზე, ეს რად ღირს?—თქვა სოლომონ ლეონიძემ.

— კიდევ კარგი, თქვენ რომ მაინც ხედავთ ამ სიკეთეს, ჩემს ერთგულმებას.

— ეხედავთ, მეფეო, — ეხედავით! — თუ ესე არის, წაივლეთ, ხალხმაც ვაივოს. გარეთ გამოსვლამდის ერეკლემ ბრძანა შეთქმულნიც გამოეყვანათ აივანზე, მაგრამ ისე, რომ მათი ტყვეობა არაყის ეგრძნო.

ერეკლე მეფე, ანტონ კათალიკოსი, დავით სარდალი და სოლომონ ლეონიძე ერთად გამოჩნდნენ აივანზე. იმავე აივანზე მათგან ცოტა მოშორებით დადგნენ დავით და პაატა ბატონიშვილები, აბდულა ბეგიშვილი, ელიზბარ და ისევ თავთაქიშვილები, დიმიტრი ციციშვილი, დიმიტრი და ალექსანდრე ამილახვრები.

ესენი იყვნენ ბრალდებულები. უბრალოდ მორთულმა ერეკლემ არც კი შეხედა მათ.

აივანიც უბრალოდ ჩანდა, მხოლოდ ბოძზე ეკიდა ხმალი. ხალხი გაოცდა: მეფის ხმალს ბოძზე რა უნდაო?

აივანზე გადმომდგარმა მეფემ დაიჩოქა და გულმკერდზე ჯვარედინად ხელდაკრეფილმა ხალხს მიმართა:

„აღეს საქართველოს დიდებულნი, სასულიერონი და საერონი, ყველანი სულ ერთიან აქა ხართ შეყრბილი. მე თქვენთან ვიხივ, არა მეფე, არამედ როგორც მოჩივარი. ღმერთთან ვამეცი თ პასუხი, თუ ჩემი მეფობისათვის გამამართლოთ გვეცდებრთ, ჩემში და მათში, — ხელი გაიშვირა შეთქმულთაქენ, — სწორე სამართალი მოახდინით. ჰკითხეთ, რას მემართლებოდნენ, რომ ცოლშვილით ვაწყვეტას მიპირებდნენ? საქართველოს დიდებულნი და მდაბაღნი! ღმერთს თავებდალ დაძლეეთ, თუ ჩემზე უკეთეს მეფეს იშოვით საქართველოს ბედნიერებისათვის, მე ჩემ ვიკარგინს იმას გადავცემ, და თუ ვერ იშოვით, მაშ რას მემართლებოდნენ? მე ტყვედ არ ვლავარკობ, — და გულჯიბიდან ქალადლი ამოილო, — აი უსტარი, რომელიც ვაგაცნობთ ამ პირთა ბოროტსა თუ კეთილ ზრახვებს. უსტარი ესე მდივანბეგსა წაიკითხოს“.

ამის შემდეგ ერეკლე უხმოდ დაჯდა ბრალდებულებით. წერილში ლაპარაკი იყო ტახტის კანონიერ მემკვიდრეზე და ერეკლე მეფის ოჯახს ვაწყვეტას ემუქრებოდნენ. საიდუმლოდ, საამილახვრებთან ლაშქარი უნდა ჩამოეყვანათ. ეს ამბავი უნდა მომხდარიყო ორი ბატონიშვილის, ორი თავთაქიშვილის, ორი ამილახვრის, აბდულა ბეგიშვილისა და ციციშვილის თათნობით.

მთიულეებმა ბრძანებას აღარ მოუცადეს, იქვე ვლეს ხმლები და აივანზე მსხდომი ბრალდებულნი მისაყვეთ ვაილაშქრეს, ზოგმა აივანზე მოაყრებო, მეზობლებმა კი მათი მხარეში დაეხმობნენ. ტობა, მაგრამ ერეკლემ ბრძანა:

— უფნურთ ხელი არ შეხებით!

მთიულეები დამშვიდდნენ, ხოლო ხმლები მაინც არ ჩაივსეს და გულმოსულად გაიმახორდნენ:

— როგორ თუ არ შეხებით, ქვეყანას სწორედ რომ უფნურები აქცევენ!

აივანზე ანტონ კათალიკოსი წამოიძირათა. მან მღვლეავრ მთიულებს მიმართა:

— მართალ ხართ, ღვთისმშობსანო, ქვეყანას უფნურები აქცევენ, მაგრამ მათი სასჯელი სამსჯავრომ უნდა გამოიტანოს.

ხალხი დამშვიდდა, მხოლოდ მათგან ერთი ენმე კვლავ მოიწვიდა, ხალხის უხარმაზარი ტალღა ნელა ირვებდა. ამ კაცს თან მოსძახოდნენ:

— მოდი, მოდი, ჯიქურაშვილი!

ჯიქურაშვილი არაყის უღებდა ყურს, პირდაპირ ერეკლესაკენ მიდიოდა. იგი აივანს რომ მიუახლოვდა, ერეკლე დააკვირდა. მან შეინკო ეს კაცი, რომელსაც მარცხენა ყურის მხოლოდ ნახევარიდა ჰქონდა დარჩენილი და ლოყაზე ნახმლევი აჩნდა. ამ კაცმა აივანთან მისვლისთანავე დაიძახა:

— ხალხს სიტყვა უნდა ვუთხრა!

— სთქვი, შვილო! — გაისმა ანტონ კათალიკოსის ხმა.

ჯიქურაშვილი მაშინვე აივანზე შეხტა. დავით სარდალმა უკან დაიწია, მივიანმევიც ჩამოეცალა, განცვიფრებული ლეონიძე თვალს აღარ ამორგებდა, ხოლო ერეკლეს ცალი ხელი თავზე ჰქონდა შემოდებული, ეტყობოდა, ამ კაცის დანახვას წარსულში გადასწოლოდა.

— საქართველოს დიდებულნი და მდაბაღნი, — მიმართა ჯიქურაშვილმა მოზღვავებულ ხალხს, — ერთ ღვთის ერეკლე ნადირ-შაჰის კარზე იყო საკუთარი ქართველი ლაშქართ. მაშინ მეც იქ ვიყავ. ერთხელ ნადირ-შაჰი ინდოელების წინააღმდეგ აღდგა. მას ერეკლემ თან ვაჰყვა თავისი ლაშქართ. ინდოელებთან ფიცხელი ბრძოლა ვაიმართა. ისინი სძლია ნადირ-შაჰის ლაშქარმა, მაგრამ მაინც მამაკურდ ვეგებოდნენ. რამდენიმე ქართველმა ერთი ინდოელი დაიჭირებო. ძალიან ვაყავო სჩანდა ოგი ინდოელი. მისი ხმალი ფრიალ მოგვეწონა, წაერთვით კიდეც და თვითონაც უნდა მოგვეცლა, მაგრამ სწორედ მაშინ ვაჩნდა ჩვენი ერეკლე ძახილით: არ მოკლათ. ეგ ინდოელი მხედარი, თორემ ფრიალ მეწყინებო. ქართველებო, როგორ ვეკადრებათ სამშობლის გულისათვის ტყვედმნიშნის მოკვლა, ეს იარალი მას ეკუთვნის და კიდეც უნდა წაილოსო! ძვირფასი საქურველი ერეკლემ აიღო ხელში და ინდოელს უთხრა: — ინდოელიო მშაო, მიწისის სამშობლოსათვის შენი ესეთი ერთგულბა. როგორც დღემდის იბრძოდი, შემდეგშიც ესე იბრძოლე, რომ შენი ქვეყნის შვილებმა დაინახონ, სწორედ სამშობლის ერთგული შვილი ხარ. აჰა, ეს შენი იარალი შენი

იყოს და შენი ქვეყნის ერთგულება ისევ შენთვის მოგიცია ქართველებს!

ჩვენ ურუსტელმა დაგვიბრინა, ცრემლიც მოგვადგა თვალზე. როცა განთავისუფლებულ ინდოელს ერეკლემ უთხრა:

— მშვიდობით, ინდოელო მხედარო!

გაოცებულ ინდოელს აღარ იცოდა რა ეჭნა, მადლობასაც ვეღარ იხდიდა. იგი მუწჯივით მივარდა ერეკლესთან, მიწაზე დავარდა, ფეხები უნდოდა დავკოცნა, მაგრამ ერეკლემ მოახსენა:

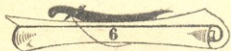
— ვეჟაკს ეგ როგორ გვკადრებოდა, ააყენა, გადაკოცნა და ისე გაუშვა.

ამ ამბისთვის თვალი მოეკრა ნადირ-შაჰს, რომელსაც ბრძოლისათვის თავი დაენებინა და ერეკლეს უქკეროდა. ჩვენ შევშინდით: გვეგონა, მტრის გაშვებისათვის ერეკლეს შეიპყრობდა. მაგრამ სულ სხვა სურათი გადაიშალა ჩვენ წინ: ნადირ-შაჰი გადმოხტა ცხენიდან, თან ხმალი შემოიხსნა. მან ჯერ მადლობა უთხრა ერეკლეს და მერე მოახსენა:

— შენ და შენმა ქართველებმა ისე მომაწონეთ თავი, რომ ამ დიდ ომშივე მადლობა უნდა გამოგიტყავოდით. ეს ხმალი შენი იყოს ჩემს სახსოვრად, რომელთანაც თქვენი შთამომავალი მოვიდოდნენ და ამ ხმალს ტყვოდნენ: „ნადირ-შაჰი გაკვირებული იყო იმ ქართველებით, რომლებიც ნადირ-შაჰის წინ გამოჩინით იმარჯუებდნენ.“ ამ დროს აქეთრაშვილმა ბოძებ დაკიდებულ ხმალს შეხედა, — აჰა, საქართველოს დიდებულნი და მდაბლნი, ნადირ-შაჰის ნაწუქარი! ხმალი ამ ბოძებ ჰკიდია. ეს ხმალი, მაგონებს, თუ როგორ უყვარს ერეკლეს სამშობლოს ერთგულნი... თუ ჩემი არ გწამთ, მაშინ ნადირ-შაჰის ხმალს ჰკითხეთ იგი!

ხალხი კვლავ აზრიილდა. ისინი მოითხოვდნენ მოალატრთა სიკვდილით დასჯას, მაგრამ ერეკლემ ბრძანა:

— მე არ ვსჯი ამათ, თქვენ გაასამართლეთ და როგორც ღირს იყენენ, ისე დასაჯეთ.

ეთქმულთა გასამართლება რიყეში მოხდა, მეტეხის ძირას, მტკვრის ნაპირზე. გასამართლება საჯარო იყო, დიდძალი ხალხი ესწრებოდა. მსაჯულებმა პირველად პაატა ბატონიშვილი დაჰკითხეს:

— თქვენ მართლა განიზრახეთ

ერეკლე მეფის მოკვლა და სამშობლოს დაქცევა?

— მე განვიზრახე ერეკლე მეფის მოკვლა, მაგრამ სამშობლოს დაქცევა არა. თქვენ სკდებით, როცა ერეკლესა და ჩვენს სამშობლოს ერთმანეთს აღარებთ.

— შემდგომად ერეკლესი ტახტზე ვის სვამდით?

— ვინც ღირსი იქნებოდა.

ამის შემდეგ დავით ბატონიშვილი ააყენა:

— დავით ბატონიშვილო, საიდუმლოდ შენც იცნობდი?

— ვიცოდი ყოველივე.

— ანტონ კათალიკოსს ამ საქმეზე თუ ჰქონია შენთან საუბარი?

— დიახ, ჰქონდა. მე ერეკლეთი უკმაყოფილო ვიყავი. დამიბარა ერეკლემ და გამაღრთხილა, მერე ანტონ კათალიკოსმაც მიხმო, მითხრა, რომ მეფის საწინააღმდეგო საქმეზე ხელი ამელო, მეც პირობა მივიცი და წაიშვილი.

— შენ თუ რამე სიტყვი ერეკლესთან ან ანტონთან ამ შეთქმულთა შესახებ?

— არა. ეს მე დავფარე.

— რატომ?

— ერეკლე უნდა მოგვეკლა.

— შენც იზიარებდი ერეკლე მეფის მოკვლის აზრს?

— დიახ.

ელოზბარ და რასე თავთაქიშვილებმა, აბდულა ბეგიშვილმა და დიმიტრი ციციშვილმაც აღიარეს შეთქმულებაში მონაწილეობა.

— დიმიტრი ამილახვარო, შენ თუ იცოდი ეს ბოროტი ზრახვები?

— არა, მე მხოლოდ ის ვიცოდი, რომ პაატას ერეკლე არ მოსწონდა.

— შენი დამოკიდებულება ერეკლესთან?

— მე ვიცოდი, რომ ერეკლეს შთამომავალთან დანათესავებას ყველა გაუბრბოდა, მეც მეშინოდა მავათი, მაგრამ თავისი და ძალად შერთო ჩემ შვილს, ახლა კიდევ ვაჭარა ესევე ძალად.

— ალექსანდრე დიმიტრის-ძე ამილახვარო, მაშაშენმა იცოდა თუ არა, ერეკლე მეფის მოკვლა რომ მზადდებოდა?

— ჩემთან ამ საკითხზე ლაპარაკი არ ჰქონიათ, ალბათ, მე, როგორც პატარას, მერიდებოდნენ.

— შენ სიმართლე ილაპარაკე, თორემ ისევე მკაცრად დისჯები, როგორც ამ შეთქმულთა მოთავენი. ამ ბოროტი ზრახვის დაფარვისათვის თქვენი სიცოცხლით ავებთ პასუხს.

ალექსანდრე ამილახვარმა გესლიანად გაიღიმა.

— ეჰ, თქვენითვის, მსაჯულნო, განკითხვა არ არსებობს, სიკვდილით აღდიოდა სჯით ადამიანებს, მაგრამ უნდა იცოდეთ: მოკვლია ადამიანისა ყველას შეუძლია, მაგრამ აღდგინებაი არავის.

— ეს ჰაბუკი დიდი თავხედი ბრძანდება, მკაცრად უნდა დისაჯოს, — თქვეს მსაჯულებმა.

მათ ყველაფერი გამოაკვლიეს.

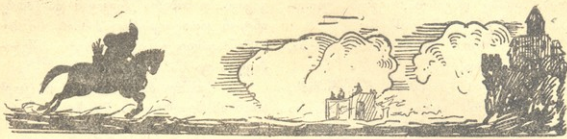
მსაჯულთა მიერ დაწერილ განაჩენში შეთქმულთა შესახებ ეწერა:

„პაატა ბატონიშვილს, დავით ბატონიშვილს და აბდულა ბეგვილს მეხმლემ თავები გაავდებინოს.

ელოზბარ თავთაქიშვილს ცალი თვალი ამოერთვის და ერთი ხელი მოავდებინონ.

დომიტრი ციციშვილს ენა მოეკრას, ალექსანდრე ამილახვარს ცხვირი მოეკრას, ფეხის ძარღვები დაესხებოს და უცხო ქვეყანაში გაივლოს.

დომიტრი ამილახვარს ყმა და მამული ჩამოერთვის და თბილისიდან ვირზე პირუტყლმა შესული გავიდეს*.

ზიზივის მამა

ძველი ბერძენი მეცნიერი არქიმედი, რომელმაც უდიდესი აღმოჩენებით გამოადიდრა მეცნიერება, „ფიზიკის გამაძლიერებელი“.

არქიმედი დაიბადა ქ.სირაკუზაში—(ყენძულ სიცილიაში) 287 წელს ქვეს ტრამდის. არქიმედის მამა ფიდიასი ასტრონომი იყო.

გამოჩენილი რომელი პოლიტიკური მოღვაწის ციცირონის გადმოცემით, არქიმედი ღარიბულად ცხოვრობდა, თუმცა მუშე ვიწრონ II-ის ნათესავი იყო. არქიმედი ჯერ კიდევ ბავშვობაში გატაცებული იყო მეცნიერებით. ამ უკანასკნელის სიტყვით, არქიმედს ზნორად, აბანოში ყოფნის დროს, კერის ნაცარზე გამოჰყავდა მათემატიკური ფიგურები.

არქიმედის სამშობლო ქალაქი სირაკუზი დიდძალი განმავლობაში დამოუკიდებელი იყო. მაგრამ მე-III საუკუნეში ჩვენს ერამდის, სიცილიას შეუტეეს ჩრდილოეთიდან რომაელებმა და სამხრეთიდან კართაგენმა, პირველი პუნიური ომის დროს სიცილია დაიპყრეს რომაელებმა.

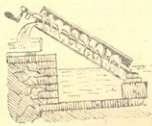
213 წელს რომის ფლორტი და ჯარი მოავარსარდა კლავდიუს მარკელის მეთაურობით მოადეა ქალაქს. მოსახლეობის მრავალი ფენა მოიკვება პანიკა.

ასე მეტი პენეტრა (რომაული გემი იალმუნების ზუთი რიგით) შევიდა სირაკუზის ნავსადგურში. ისინი საბრძოლო მზადყოფნაში იმყოფებოდნენ.

მაგრამ მოულოდნელი რამ მოხდა. უხარბაზარი ბერკეტებიდან, რომლებიც მოთავსებული იყვნენ გალანის კილიანებზე, ჩამოვარდნენ რკინის კაკები და თათები, ისინი ესობოდნენ გემების წინა ნაწილში, სწევდნენ მათ მალლა და აყირაობდნენ. გემები კლდებს ებთებოდნენ და ილუპებოდნენ. შემდეგ გალანებიდან დაიწვეს

უხარბაზარი ათლანტიანი (ას კილოვარაზე მეტი) ქვების სროლა. ქვეს მოცუვენ ტყეის ბორბები, უხარბაზარი ბორბები, რომლებიც გემებს სძირავდნენ.

საგრძობოდ და დახიანებულმა გემებმა უკან დაიხიეს. რომის ფლოტმა მწარე გავვეთლები მიიღო. საგრძობი დამარცხება განიცადეს აგრეთვე რომის ჯარებმა. რომაელები შიშით თავზარდაცემული გაბრბოდნენ. ასეთი მდგარი წინააღმდეგობა გაუწია ქ. სირაკუზმა რომაელებს გამოჩენილი მეცნიერის, თავის სამშობლოს მგზნებარე პატრიოტის არქიმედის მიერ გამოგონილი მანქანების მეშვეობით.

არქიმედის მიერ გამოგონილი ქობების დასაზრობი ხრახნი.

რომაელებმა ხელი აიღეს ქალაქის აღებაზე და გადაწყვიტეს მისი მიშპლით დაუქოღებოდა. სამი წელი გრძელდებოდა სირაკუზის ბრძოლა. არქიმედი მთელ თავის ენერჯიას ხარჯავდა იმისათვის, რომ გამოეგონებინა უფრო უკეთესი საბრძოლო მანქანები, მაგრამ ბოლოს, ლატაკის გამო, ქალაქი დაცა. რომაელები შეიჭრნენ ქალაქში, ისინი მძევლებით დაიჭრნენ მცხოვრებლებს, სახლებს, ყველაფერს ცარკვადნენ, ჭლადნენ მყიდრ მცხოვრებთ, არ ინდობდნენ მოხუცებსა და ბავშვებსაც კი. ჯარისკაცებმა არც არქიმედის სახლკარი გამოუშვეს მიდევლობიდან. არქიმედი ამ დროს იჯდა ქვიზა მიყვრილი იატაკზე და მასზე გეომეტრიულ ფიგურებს ხაზავდა. უცებ მასთან მიჭრა

მათი მამიწე ბრძანეს ამ „განაჩენის სისრულეში“ მოყვანა, ხოლო რევებ ჯანდღირიშვილი ერეკლეთან წვიდა განაჩენის მოსასწინებლად. ერეკლეთან განაჩენმა მუშე ფრიად შეაწუხა: ზმსა...
ზმსა...
ზმსა...
ზმსა...

— არ მეგონა, ასეთ უწყალო სამართალს თუ გადაწყვეტდნენ, თორემ მე თვით დავსჯიდი იმ საწყლებს,—გაისმა ერეკლეს ნაღვლიანი ხმა.

რომაელი ჯარისკაცი მახელით ხელში არქიმედმა დაინახა თუ არა შემოსული მითახა: „ხელს ნუ ახლებ ჩემ ფიგურებს! მაგრამ ბარბაროსმა არ დაინდო მინხეტი და იქვე განგმირა იგი.

არქიმედს გეტუფის მრავალი აღმოჩენა. აღსანიშნავია მის მიერ ხრახნის გამოგონება, რომლითაც ქობების აშრობდნენ. მანვე დაამუშავა ქობის თეორია, ის იმდენად ღრმად ჩასწვდა ამ თეორიას რომ მას მისწერენ გამოთქამა: „მომეცით მე საყრდენი წერტილი და მე ავწევ დედამოწყა“.

არქიმედსვე გეტუფის ფიზიკის ცნობილი კანონი, რომელიც მან თავის უკადვად გამოგონა — „მცურავი სხეულების შესახებ“ მოგვცა. ამ კანონს არქიმედის კანონი ეწოდება და მდგომარეობს შემდეგნაირად: „ყველი სხეული, რომელიც წყალში მოთავსებული, ამოიღებება სიბიდან ზევით ძალით და ეს ძალა სხეულის მიერ გამოდევნილი სიბის უკეთ: წყალში ჩამორული ნაწილის მოცულობითონას უდრის.“

ეს კანონი არქიმედმა ამგვარად აღმოაჩინა: ერთხელ არქიმედი აბანოში იმყოფებოდა, ყურადღება მიაკეთა შემდგომოვლენას: აბანანიდან იმდენი წყალი იქცევა, რამდენსაც მის ტანის წყალში მყოფი ნაწილი იწონის. გახარებულმა ამ აღმოჩენით, დატოვა აბანანი და ტანს გამოშვებულ ჯიქცა სახლში ძაბლით (წიკიკა).

არქიმედმა ააგო აგრეთვე პლანეტარული—ხელსაწყობი, რომელიც ნათლად გვიჩვენებდა ციურის მნათობების ძრაობას. საინტერესოა აგრეთვე ის, რომ არქიმედი იცნობდა წყლის ორთქლის ძალს და ცდილობდა გამოეყენებინა იგი მტკიორცნული იარაღებისათვის თავისი სამშობლო ქალაქის სირაკუზის დაცვის დროს.

ნიკოლოზ ჯაში.

ვარსკვლავის შვილი

(გაგრძელება)¹

— მართლაც გულქვა ხარ და დუნდობელი! ამ საბრალომ აბა რა დავიფიქსა, რომ ასე ექცევი?

ვარსკვლავის შვილი სიბრაზით გაწიოლდა, ფეხი დაუბაქუნა და უთხრა:

— შენ ვინა ვკითხავს, მე რას ვაკეთებ? შენი შვილი როდი ვარ, რომ შენი ბრძანება შეეასრულოს!

— მართლაც ამბობ, — მიუფო შეშისმპურელმა, — მაგრამ მე ხომ მაინც შეგიბრალებ, როცა ტყეში გიპოვნე.

ამ სიტყვების გაგონება, ქალის დაწივლება და გულის წასვლა ერთი იყო. შეშისმპურელმა სახლში წაიყვანა, მისმა ცოლმა მოუარა და რა მოსულერდა, ხორცი და საკმელი დაუდგა და სთხოვა ისიამოვნეო.

მაგრამ დედაცაცა არცა სვა და არცა ჰამა, შეშისმპურელს მიუბრუნდა და ჰკითხა:

— მეორე, შენა თქვი, რომ ის ბევრე ტყეში იპოვნე. სწორედ ათი წლის წინათ ხომ არა?

— ჰო, ტყეში ვიპოვნე, დღეს ათი წელი შესრულდა, — თქვა შეშისმპურელმა.

— რა ნიშნები ჰქონდა ბავშვს? — შეპყვირა დედაცაცა. — ყელზე ქარვა ხომ არ ეკეთა? ვარსკვლავებით ნაქარვ იჭრის ქსოვილის წამოსასხამში ხომ არ იყო შეხვეული?

— სწორედ ეგრე იყო, — მიუფო შეშისმპურელმა, სკივრიდან ქარვა და წამოსასხამი ამოიღო და უჩვენა.

რა დაინახა ეს ნივთები, დედაცაცა სიხარულით იტრა: ის ჩემი ბიჭიკოა, ტყეში რომ დამეკარგა, გემუდარებით, ჩქარა დაუძახეთ, იმის ძებნაში ქვეყანა მოვიარე!

შეშისმპურელი და მისი ცოლი გარეთ გავიდნენ, შეშისმპურელმა ვარსკვლავის შვილს დაუძახა და უთხრა:

— შენ წადი, იქ დედაშენსა ნახავ, შენ გელოდება.

გახარებული და გაოცებული ვარსკვლავის შვილი სახლში შევარდა, მაგრამ ნახა რა ეინც უცდიდა, ზოლით გადინახარა და თქვა:

— აბა დედაჩემი, მე აქ მხოლოდ სამაგელ მათხვარსა ვხედავ.

— მე ვარ, შვილო, დედაშენი, — უთხრა დედაცაცა.

— შენ ხომ არ გაგიტედი! — შეპყვირა ბრამზორეულმა ვარსკვლავის შვილმა. მე არა ვარ შენი შვილი, შენ მათხოვარი ხარ, უშნო, დამძინილი; აქედან გამეცალე, აღარ დაიშინახო შენი უმსგავსი სახე!

— შენ მართლა ჩემი ბიჭიკო ხარ! ჩემი ბიჭიკო ხარ, შვილო, ჩემი! — წამოიყვირა დედაცაცა, მის წინ მუხლი მოიყარა და ხელეში მალა აღაპყრო. — ტყეში მიმყავდი, ყანაღებმა მომტაცეს შენი თავი და სასიკვდილოდ დაგავდეს, — წაილულულა. — დანახვისთანავე ვიცანი, შვილო. ვიცანი ნიშნებიც: ოქროს ქსოვილის წამოსასხამი და ქარვის ასხმა. გვედრები, წამოყვივი, შენს ძებნაში ქვეყანა შევფაგერე. წამომყევ, შვილო, სიყვარული მწყურია!

მაგრამ ვარსკვლავის შვილი ადგილიდანაც არ დაიძრა, გულის კარი დაუხშო, დუმდა. გულნატკენი დედაცაცის ქვითინის ვარდა არაფერი ისმოდა. ბოლოს ვარსკვლავის შვილმა ცივი და ღვარძლიანი ხმით უთხრა:

— თუ მართლაც ჩემი დედა ხარ, ისა სჯობდა შორს ყოფილიყავ, აქ არ მოსულიყავ ჩემს შესარცხვენად, რაკი თავი ვარსკვლავის შვილი მეგონა და არა მათხოვისი, როგორც შენ მეუბნები. აქედან გამეცალე, თვალთ აღარ დამენახო!

— ვაგლახ მე, შვილო, არ მაკოცებ მაინც წასვლის წინ? — რომ იცოდე, რამდენი რამ ვადაძხა, ვიდრე შენ ვიპოვინდი!

— არა! — შეპყვირა ვარსკვლავის შვილმა. — ისეთი საზოხლარი სანახავი ხარ, რომ შენს კოცნას შხამიანი გველის ან გომბეშოს კოცნას ვარჩევდი!

დედაცაცი წამოდგა და მწარე ქვითინით ტყისაკენ გაემართა. ვარსკვლავის შვილმა კი, რა მათხოვარი გაიგულა, გახარებულმა ისევ ტოლებს მიაშურა სითამაშოდ.

ამხანაგებმა მათენ მიმავალი ვარსკვლავის შვილი რომ დაინახეს, სიცილი დაეყარეს:

— ვგ რა დავმართია?! გომბეშოსავით უშნო ხარ და გველივით საზოხლარი! აქედან მოგვშორდი, შენ

¹) იხ. „პიონერი“ № 7.

ჩვენთან თამაშს ვერ ავიტანთ! — უთხრეს და ბალი-
დან გააძევეს.

მიოლუშა ვარსკვლავის შვილი, თავს დაეკითხა:

— ამას რა მუშუბნებია? წაივინე, ჭაში ჩაიხე-
ლო, ის მამკნობს ჩემს სილამაზეს!

ქისკენ წავიდა, ჩაიხედა, მაგრამ ვი ამ ჩახედ-
ვას! სახე გომბეშოსი ჰქონდა, ტანი კი გველეით
შექერილი. იქვე მოლზე პირველ დაემხო და ატი-
რდა.

— ეს, უთუოდ, ჩემმა ცოდვამ დაამტეხა თავს,
— ამბობდა თავისთვის, — დედა დავემე და ვავადმე,
ამაყი და ულომბილი ვიყავი მის მიმართ. უნდა წა-
ვიდე და ვეძებო მთელს დედამიწის ზურგზე, ვერ
მოვისვენებ, ვიდრე არ ვიპოვო!

— ამ დროს მასთან შეშინებულის პატარა გოგო-
ნა მივიდა, მხარზე ხელი დაადო და უთხრა:

— რა ვუყოთ, რომ მშენებდა დაქარგე, დარჩი
ჩვენთან, მე შენ არ დავკინებ.
— არა, — მიუგო ვარსკვლავის შვილმა, — მე დე-
და არ დავინდო და სასჯელად ეს საშინელება მო-
მეზღო; ამიტომ უნდა წავიდე აქედან, ქვეყნად ვი-
არო, ვიდრე დედას ვიპოვიდე და მისგან პატივებს
მივიღებდე.

თქვა და ტყისკენ გაქანდა. დედას ეძახდა, თა-
ვისკენ იხმობდა, მაგრამ პასუხი არსაით იყო. მთელ
დღეს ეძახდა და მხოლოდ შშის ჩასვლისას დაი-
ძინა. ლოგინად ფოთლები ჰქონდა. ფრინველები და
ცხოველები ფრთხილდნენ, რადგან მისი სიბორო-
ტი აღონდებოდათ, ირავინ ეკარებოდა, გარდა გო-
მბეშოსი, რომელიც სდარაჯობდა, და ზანტი შხა-
მიანი გველისა, რომელიც მკვე ხოხავდა.

დილით წამოიდა, ხიდან მწყობრე კენკრა და-
კრიფა, შეკამა და მოთქმამ-ვებით გაემართა უღრანი
ტყისკენ. რასაც კი შეხედებოდა, ეკითხებოდა, ხომ
არ გინახავთ დედაჩემო. თხუნელას მიმართა:

— შენ დედამიწის წიაღში დაძებები, მითხა-
რი, დედაჩემი იქ ხომ არ არის?

— შენ არ იყავი, რომ თვალდები დამთხარე, სი-
ვან-ლა ვიციოდე?
ქვინტას უთხრა:

— შენ ხის კენწეროებს ზემოთ დაფრინავ და
მთელი ქვეყნის დახაზვა შეგიძლია; მითხარი, დედა-
ჩემს ხომ არა ხედავ სადმე?

— შენ შენი სიამოვნებისთვის ფრთები შემა-
ქერი და როგორა ვიფრინო! — მიუგო ქვინტამ.

პატარა ციყვის, მარტხიელას, ნაიფის ხეც რომ
ცხოვრობდა, ჰკითხა:

— ჩემი დედა სად არის?

— ჩემი მოკალი და ახლა შენსას ეძებ მოსაკ-
ლავად? — უპასუხა ციყვმა.

ატირდა ვარსკვლავის შვილი, თავი დახარა; ლმერთის
შექმნილთაგან პატიება ითხოვა და მათ-
ხოვარი დედის საძებნელად გზა კვლავ განავრძო.
მესამე დღეს ტყის პირს გავიდა და ბაღში დაემგა.
სოფლებზე გავლისას ბავშვები დასციროდნენ და
ქვეს ისროდნენ; ისეთი ჯოჯო იყო, რომ გლეხები
ბოსელშიც კი არ უშვებდნენ, პირნახულს ობი არ

მოკვიდოსო; მოჯამაგირები ავღებდნენ და არავინ
იყო მისი შემზრალე. ვერსად ვაიგო მათხოვარი დე-
დის ასავალ-დასავალი, თუმცა სამ წელს დაეხე-
ბოდა. ბევრჯერ მოსჩვენებია კიდევ მიმავალ-
ხია, დასდევნებია და ურბენია იქამდე, ვიდრე ხრე-
ში ფეხებიდან სისხლს არ ადენდა, მაგრამ ვერ დას-
წევია. გზის პირს მტხვორებნი ერთთავად ამბობ-
დნენ, მაგის მსვავის არავინ გვინახავსო. მისი მწუხა-
რება მათ სიცილს ჰგვრიდა.

სამ წელს დაეხეტებოდა და ამ ხნის განმავლო-
ბაში ვერსად შეხვდა სიყვარულს, მოწყალეს მათ
გულშემბატოვარს: რაც დაიხსნა თავისი ამპარ-
ტავობანი, ქვეყანამ ის მიუშლო, რაც დათესა, ის
მოიკო.

ერთ საღამოს მდინარის პირს გაშენებულ ქა-
ლაქის გალავანს მიადგა, დალილ-დაქანტული და
ფეხებგადაყვლილი შეეკადა შესვლას, მაგრამ სა-
დარაჯოზე მდგომმა მცველებმა აფთები!) გადა-
ჯვარედინეს და მკვახედ უთხრეს:

— ქალაქში რა გესაქმება?

— დედას დაძებებ, — უპასუხა მან, — გემუდარე-
ბით, შემიშვით, იქნებ მანდ იყოს!)

მცველებმა მასხრად აიგდეს; ერთერთმა შავი
წვერი შეაცანცარა, ფარი ძირს დაუშვა და წამო-
იძახა:

— მართალი ვითხრა, ძალიან კი არ გაახარებს
დედაშენს შენი დანახვა? წუმბის გომბეშოზე და
ქაობის გველზე საზოხლარი ხარ! მოშორდი აქედან,
მოშორდი, დედაშენი ამ ქალაქში არა ცხოვრობს!

მეორემ, ყვითელროვანიძმა, ჰკითხა:

— ვინ არის დედაშენი, ან რად დაძებ მას?

— დედაჩემი მათხოვარია, მე მას უდიდრად
მოკვიდე, ვთხოვთ შემიშვათ, თუ ამ ქალაქშია, იქ-
ნებ მომიტეოს!

მაგრამ მცველებმა შუბი ატაკეს და არ შეუშ-
ვეს. როგორც კი გატრიალდა მტრალი ვარსკვლავ-
ის შვილი, მცველებს მიუახლოვდა ოქროს იარაღში
ჩამჯდარი კაცი, რომელსაც მუხარაღზე ფრთებმე-
სხმული მწოლიარე ლომი ჰყავდა გამონახული, და
ჰკითხა, თუ ვინ იყო, ქალაქში შესვლას რომ ლა-
მობდა.

— მათხოვარია, მათხოვარისავე შვილი, პანლუ-
რი კვართი და ვაგვადეთ, — მიუგო მათ.

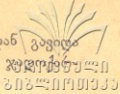
— იცით რა ვითხობთ, — თქვა ახლადმოსულმა, —
მონად მივყიდი ვისმე, ფასად რომ ერთი თასი
ტკბილი ღვინო მოგვივადეს.

— მე ვიყიდე მაგ ფასად, — უთხრა სწორედ ამ
დროს მიმავალმა ბოროტი სახის ბერიკაცმა, სა-
ფასური დაეძახა, ვარსკვლავის შვილს ხელი ჩასჭი-
და და ქალაქში შეიყვანა.

რამდენიმე ჭუხა რომ ვაიარეს, მიადგნენ ერთ
პატარა კარს, რომელიც ბროწეულის ხით დაფარულ
კედელში იყო დატანებული; ბებერი მას მოჩუქუ-
რთებულნი იასპის ბეჭდით შეიხო და კარი გაიღო.

1) ბრტყელი და ვარმელტარანი მახვილი.

თითბრის კიბის ხუთი საფეხური ჩაიარეს და შავი ყაყაოვებითა და გამომწვარი თიხის მწვანე ქოთნებით სავსე ბაღში გავიდნენ. ბებერმა დოლბანდიდან პრელი აბრეშუმის ბალადი ამოიღო, ვარსკვლავის შვილს თვალები აუხვია და წინ გაივლო. როდესაც ბალადი შეხსნა, ვარსკვლავის შვილმა დაინახა, რომ თავი ჭრებით განათებული ქვესკნელში ამოეყო. ბებერმა მაგიდაზე დაობებული პურის ნატეხი დაუდო, ფინჯნით აშშორებული წყალი დაუდგა და უთხრა ჭამე და სვიო.

ჭამა რომ გაათავა ვარსკვლავის შვილმა, ბებერი გავიდა, კარი მიუკეტა და ჯაჭვით ვადარაზა.

დღლით ბებერი გრძნეული, უმზაკვრესი ლიბის გრძნეულთა შორის, რომელსაც თავისი ხელოვნება ნილოსის საფლავეში მცხოვრებ ჯადოქრისაგან შეესწავლა, მასთან შევიდა, შეუბღვირა და უთხრა:

— ტყეში, ვიარებთ ქალაქის შესავალითან, ოქროს სამი ნაჭერია: თეთრი, ყვითელი და წითელი. დღეს თუ თეთრ ოქროს არ მომიტან, ას წყებულს მიიღებ. აბა, ჩქარა წადი; მზის ჩასვლისას ბაღის კართან დაველოდები. იცოდე, თეთრი ოქრო უნდა მომიტანო, თორემ ცუდად წაგივა საქმე; ხომ იცი, მონა ხარ ჩემი, ერთი თასი ტკბილი ღვინის ფასად გიყიდვ.

თქვა და ვარსკვლავის შვილს თვალები კვლავ პრელი აბრეშუმის ბალადით აუხვია, ყაყაოვებიან ბაღზე გაატარა, თითბრის ხუთი საფეხური აველეინა, პატარა კარი თავისი ბეჭდით ვაღო და ქუჩაში გაიყვანა.

ვარსკვლავის შვილი ქალაქის კარიდან გავიდა და მიადგა სწორედ იმ ტყეს, რომელიც ჯადოქრის მიერ მისაწავლა.

მშენიერი რამ იყო ეს ტყე გარედან; მოჭიკიკი ფრინველებითა და სურნელოვანი ყვავილებით სავსე ვეგონებოდათ და ვარსკვლავის შვილიც სიამოვნებით შევიდა, მაგრამ ეს სილამაზე მას კარგს არას უქადდა: საითაც კი წაივლიდა, ჯაგანარი და ნარ-ეკალი ამოყოფდა თავს და გარს ეხვეოდა, ნარი სჩხვლტტდა და ქინჯარი უწყალოდ სუსხავდა. ერთი სიტყვით, სასოწარკვეთილებმაში იყო ჩავარდნილი. ვერსად ეპოვა თეთრი ოქრო, თუცა დიდიდანი საღამომდე ეძებდა, მზის ჩასვლისას კი პირი სხლისკენ იბრუნა, თან მწარედ ტიროდა, რაკი იცოდა, რა ბედიც ელოდა.

მაგრამ როგორც კი ტყის პირს მიადგო, უღრანი ტყიანი ყვირილი შემოესმა, განსაცდელში მყოფისა უნდა ყოფილიყო. ვარსკვლავის შვილს თავისი დარდი დაავიწყდა და ისევ ტყეში შეიჭრა: მონადირის მიერ დაგებულ მახეში ბაქია ვამბულყო; ვარსკვლავის შვილს შეეცოდა.

— ის არა კმარა, რომ მე ვარ მონა? შენ მაინც იყავ თავისუფალი! — თქვა და გაათავისუფლა.

— შენ მე თავისუფლება მაჩუქე, მე როგორღა გადაგიხადო? — ჰკითხა ბაქიამ.

— თეთრ ოქროს დავეძებ და ვერსად მიპოვია, — უთხრა ვარსკვლავის შვილმა. — თუ ჩემ პატრონს არ მიუტანებ, გამწყვებავს.

— გამომყევ! — უთხრა ბაქიამ, — მე გააოვინებ: ეცი, არისთვის და სად არის დამალული.

(დასასრული იქნება)

ინგლისურიდან თარგმნეს თინა თუხუბაიშვილმა და მახვალა ჟიფოჩიამ.

ს მ რ კ ა ვ ვ მ რ თ ა შ ე მ ო მ ე მ ე ლ ე ბ ა

არ ნაომგდეს მებალევ!

არ წამოგცდეს, მებალევ, ქება შენი ხილისა, თორემ ვიტყვი, არ იცი გემოვნება ტკბილისა.

სექტემბერში კვირტს იშლის, იანვარში მწიფდება და ივნისის მოსვლის დროს უკვე მოიკრიაფება.

მართალია, შენს ბაღში თვალს ჭრის ხილის ნაყარი, მაგრამ სკოლის კედლებში გვაქვს ხეხილი სხვაგვარი.

ვინ იქნება, ამ ხეხილს არ მოუძღვენას დიდება, ნაყოფი აქვს ისეთი, ხავსი არ ეკიდება.

მაშ ქება არ წამოგცდეს მარტო შენი ხილისა, თორემ ვიტყვი: არ იცი გემოვნება ტკბილისა!

მიშა ოქროპირიძე.

ჭ. ორაჯიანიძე (ჩრ. ოსეთის ასსრ), მე-19 სკოლა.

ჯერ კიდევ მზეს არ გაზეხილა ძილისაგან დაწითლებული თვალები, რომ გაისმა ბავშვის წიგნი ალა ხმა. იგი უბრალო ჩითის კაბაში და ჩუსტებში ჩაცმული მიგრეკებოდა ნათის საძოვარზე.

მა ჩაუარა ახლადგადიდებულ ეზოებს, მიესალმა იქვე მოფუსფუსე დედააკაცებს და კვლავ ღლილით განაგრძო გზა.

ჰერში ახლადაკვებებული ხეხილის საამო სუნი ტრიალებდა. აქა-იქ ისმოდა ძროხების ბლავილი. გოგონა ხალისით მიდიოდა. იგი გასცდა სოფელს, ჩაუარა რუს, სადაც ბატების გაბმული ყიყინი ისმოდა. ცივი წყლით ხელპირი გაიგრილა და მისი წკრიალა ხმა კვლავ საამოდ დაეფინა რძისფერ ნისლეში გახვეულ ველ-მინდორს.

— პოლინა უ უ უ! — მოესმა ბავშვს ნაცნობი ხმა, როდესაც რუს გასცდა. ბავშვი შეგრძოდა: დილის გრილმა სიომ ოქროსფერი კულულები გაუფანტა.

მზე სინარულით მიეგება დილას, ოქროსფერი სხივებით შეამო იგი... გრილმა სიომ ამბორი. უძლენა. დილამ ნელნელა მოიხსნა ჩადრი და მის ლამაზ პირისახეზე აელგარდა ბედნიერების ღიმილი.

მეგობრებმა ჩრდილი არჩიეს და შეისვენეს. საქონელი კი ხარბად დაეწაფა ნოყიერ ბალახს, ისაუხებეს. პოლინამ აბჯიდან თეთრ ქალღმერთს გახვეული მაჭამი გორკის წიგნი ამოიღო და კითხვას შეუდგა.

ლინა გულდასმით უსმენდა. საქონლის ჯოგი კი თანდათან წინ მიიწედა და თვალწუვდნეულ მინდორზე პატარ-პატარა ბურჭებს ემსგავსებოდა.

პოლინა კი განაგროვებდა კითხვას, ლინა უცებ წამოვარდა. — თვითმფრინავი! — შესძახა. პოლინამ კი გაკვირვებით შეხედა ამხანაგს, მაგრამ მანაც მალე შენიშნა თვითმფრინავი რომელიც ეშვებოდა მწვანე ფერდობზე.

— რამდენჯერ მინახავს იგი, მაგრამ ასე დაბლა არასდროს, — ამბობდა გაკვირვებული პოლინა.

პოლინამ პირველმა მიიზიზნა მასთან, ათვალთვრებდა. მოუთმელნად ელოდა პილოტის გადმოსვლას. და პოლინა გარინდებული დარჩა, როდესაც თვითმფრინავიდან მომდომარი ქალი გამოვიდა. ბავშვებს ამხანაგურად მიესალმა, მიუალერსა და მათი ცნობისმოყვარეობა დააკმაყოფილა. გააცნო პატარებს თვითმფრინავის ხოჯიერთი ნაწილის დანიშნულება.

ამ დღიდან პოლინა ოსიპენკომ გადაწყვიტა მფრინავი ქალი გამზადარიყო.

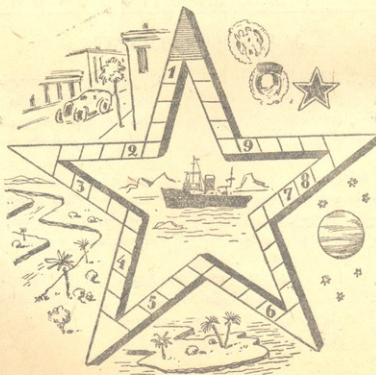
მანანა კუჭუხიძე.

(თბილისი, მე-8 სრული საშუალო სკოლა)

კონკრეტული

1. ცნობილი საბჭოთა ყინულმკერდი.
2. ქადაქი მოსკოვის მახლობლად.
3. უმაღლესი ჯიღელა.
4. საქართველოს ძველი სახელწოდება.
5. სამხრეთ ამერიკის უდიდესი მდინარე.

6. უდიდესი თანამედროვე მათემატიკოსი და მეცნიერი.
7. ნაცვადსახელი.
8. პიანეტა.
9. ნახევარკუნძული აზიაში.

აბ. ჰაბაღაშვილი.
ზემო სვანეთი,
სოფელი ხაიში.

წრსულოდან

სარკე

ვის არ ჩავიხედიათ ანკარა წყა-
ლში?! ხომ სარკესავეთ მოჩანს მის
ზედაპირზე ყველაფერი, რაც მახ-
ლობლად არის: ხე, ყვავილი, თქვე-
ნი სახე! აი, ასეთი ანკარა წყალი
დიდხანს უწევდა სარკის მაგივრო-
ბას ადამიანებს.

ძნელია იმის თქმა, თუ სახელ-
დობრ როდის და ვინ გამოიგონა
პირველად ხელოვნური სარკე. ერ-
თი კი ნათელია, რომ ჯერ კიდევ
ბრინჯაოს ხანაში ეგვიპტელებს ჰქო-
ნიათ გაპრიალებული ბრინჯაო-
საგან დამზადებული სარკეები. ხო-
ლო მე-4 საუკუნეში, ალექსანდრე
მაკედონელის დროს, ცნობილი იყო
მინის სარკე. უფრო გვიან ძველ
რუსეთში ამზადებდნენ ფოლადის
სარკეებს. ხოლო მე-17 საუკუნეში
განსაკუთრებული ხელოვნებით და-
იწყეს მინის სარკეების დამზადება
ვენეციელმა ხელოსნებმა, მაგრამ თა-
ვიანთ წარმოებას დიდხანს საიდუ-
მლოდ ინახავდნენ. შემდეგ კი, გა-
მოირკვა, რომ ისინი მინას ერთი
მხრიდან ფარავდნენ ვერცხლის

წყლით. სარკის დამზადების ეს მეთ-
ოდი თითქმის მე-20 საუკუნემდე
არსებობდა და ძალზე მიენე წარ-
მოებად ითვლებოდა.

თანამედროვე ფაბრიკებში სარ-
კის დასამზადებლად ვერცხლის წყა-
ლი აღარ იხმარება, ის მზადდება
სხვადასხვა ქიმიური მეთოდებით.

ხაშრობი ქაღაფი

საშრობი ქაღალდი გასული საუ-
კუნის მეორე ნახევრის დასაწყისი-
დან შემოვიდა ხმარებაში. მანამდე
ადამიანები მელნით ხელნაწერის გა-
საშრობად სილას ან ცეცხლს ხმა-
რობდნენ.

უცნაური ამბავია, საშრობი ქა-
ღალდის გამოგონებაზე არამცთუ
არავის არ უფიქრია, არამედ ერ-
თი საბრალო მუშა მისი „დაბადე-
ბის“ წყალობით უშუაგვრადაც კი
დარჩა.

ეს მოხდა ასე: ერთ დღეს ინგ-
ლისში, ქაღალდის ერთ ფაბრიკა-
ში, დაბნეულობის გამო მუშას და-
ავიწყდა ქაღალდის დასამზადებელი
მასისათვის წებო შეერია. ამის შე-
დეგად, რასაკვირველია, ქაღალდი
ისეთივე არ გამოვიდა, როგორსაც
ჩვეულებრივ ამზადებდნენ. ასეთი
მძარცხით განრისხებულმა ფაბრიკან-
ტმა მუშა უმაღლე დიუბოხვა სამუ-
შოდან, მაგრამ ამბავი ამით არ
დასთავრდა. მეორე დღეს, როდეს-
აც ფაბრიკაში მიღებული წუნი
ქაღალდი მუშებს ხელახლა უნდა
გადაემუშავებინათ, შეამჩნიეს, რომ
ის მშვენივრად იშრობს სითხეს.

ვაიგო რა ეს ამბავი ფაბრიკა-
ნტმა, აღფრთოვანებით წამოიძახა:
ეს ახალი სენსაცია, დიდ მოგებას
მომცემს, და იმავე დღიდან ფა-
ბრიკა საშრობი ქაღალდის დამზა-
დებაზე გადავიყვანა.

ასანთი

ასანთი, რომელსაც ჩვენ ახლა
ეხმარობთ, გამოიგონეს შვედებმა
გასული საუკუნის სამოციანი წლე-
ების ბოლოს. მანამდე ეხმარებოდა
გერმანელი ქიმიკოსი იოჰან კამე-
რერის მეთოდით ფოსფორის ნივთი-
ერებისაგან დამზადებული ასანთ-
ის ლეროები, რომელნიც ენთებო-
დნენ ხორხოშელა ადგილზე გასმით.

ფოსფორიანი ასანთი ცეცხლ-
საშიშ საგანს წარმოადგენს, რად-
განაც ის ძლიერ ადვილად ინთება,
ამიტომაც შვედების შიერ გამო-
გონილი ასანთის შემდეგ ის თით-
ქმის სრულიად გამოვიდა ხმარე-
ბიდან.

ფოტო-გეტიული — თვითშემოკმედებით საღამოზე
პონერბანაკში.